

Studentu sociālā darba pētījuma izstrādāšanas metodoloģiskie jautājumi

Lolita Vilka

Rīgas Stradiņa universitāte, Labklājības un sociālā darba katedra, Latvija

Ievads. Topošie sociālie darbinieki studiju laikā apgūst pētnieciskās prasmes, jo tās ir nepieciešamas ikdienas darbā. Problēmsituācijas novērtēšana, klientu vajadzību noskaidrošana vai atbilstošu resursu piesaistīšana un citas profesionālas darbības praksē ir balstītas uz darbu ar datiem, kuri ir iegūstami, pielietojot prasmes pētīt. Atšķirīgs mērķis ir pētījumiem bakalaura un maģistra grāda iegūšanai. Šie pētījumi ir attiecināmi uz sociālā darba nozares sistemātisku pētīšanu, un to veikšana ir mācīšanās sistēmiski organizēt pētījumu, pielietojot zinātniskās pētniecības metodoloģiju. Sociālā darba nozares multidisciplinārais raksturs ir viens no būtiskajiem apstākļiem, kas bieži liek domāt, vai jebkurš pētījums par cilvēka problēmām ir sociālā darba pētījums, kā atšķiras sociālā darba pētījums no sociālā pētījuma un vai studentu pētījums ir tikai “vingrinājums” akadēmiskā pētniecībā vai arī – uzdrošināšanās uz jaunatklājumu, kas spētu dot ieguldījumu jaunu zināšanu bagātināšanā nozarē. Pastāv dažādas tradīcijas un modeļi sociālā darba pētījumos. Pieņemot, ka tie galvenokārt ir zinātniski praktiski orientēti, šādi pētījumi ir klasificējami trīs līmeņos: sociālo problēmu cēloņu pētīšana (*izskaidrošanas modeļi*), sociālā darba prakses analīze (*efektivitātes modeļi*, kas spēj izskaidrot izmaiņas, modelējot saikni starp intervenci un mērķi, un *darbības modeļi*, kas ietver būtiskās īpatnības attiecībā uz pozitīvu rezultātu sasniegšanu) un pētījumi, kuros analizēta sociālā darba programma, koncepcija un intervences rezultāti un to nozīme (*Göppner and Hämäläinen, 2007*).

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis: noskaidrot raksturīgos modeļus sociālā darba pētījumos bakalaura un maģistra grāda iegūšanai RSU, noskaidrot studentu – pētījumu autoru – un zinātnisko vadītāju metodoloģiskos problēmjautājumus sociālā darba pētījuma izstrādāšanā. Pētījuma metodes: bakalaura un maģistra darbu analīze, studentu – pētījumu autoru – un zinātnisko vadītāju aptauja.

Rezultāti. 10 gadu laikā sociālā darba studiju programmā ir izstrādāti vairāk nekā 200 bakalaura un maģistra pētījumi. Lai gan pētījumu tēmas ir daudzveidīgas un saistītas ar sociālā darba jomu, redzams, ka galvenokārt tie ir par ģimenes, bērnu un pusaudžu problemātiku, vecu cilvēku sociālo aprūpi, kā arī sociālo vajadzību un pakalpojumu izpēti. Analīzē redzams, ka bakalaura un maģistra pētījumi vairāk atbilst sociālo pētījumu kategorijai un ne visos gadījumos ir nepārprotami definējami kā sociālā darba pētījumi.

Secinājumi. Sociālā darba teorija un prakse ir kompleksā savstarpīgumā (reciprocitātē) ar daudzām ieguldošo zinātņu jomām. Šī multidisciplināritāte ir viens no faktoriem, kas rada risku “pazaudēt” sociālā darba specifiku un ievirzīt sociālā darba problemātikas pētīšanu kādas atsevišķas nozares gultnē. Tas arvien raisa diskusijas par sociālā darba pētījumu vērtību. Bakalaura un maģistra pētījumu analīze dod pamatu secināt, ka pētniecības darba kārtībā studentu sociālā darba pētījumos metodoloģijas jautājumi ir vienlīdz aktuāli kā pētījumu autoriem, tā zinātniskajiem vadītājiem.